

Jordi Amat

Empremtes de la vida

Dimarts a primera hora vaig anar al Pavelló de la República. Volia consultar un parell de llibres per escriure sobre la Caputxinada, però hi vaig arribar tard. A la biblioteca del Pavelló no tenien cap dels exemplars que conserven de la monografia de Jaume Crexell sobre un episodi mític. Algué, abans que jo, ara que se celebra l'efemèride, els havia demanat en préstec. Per compensar vaig llegir el capítol que Josep Maria Colomer hi dedica a *Els estudiants de Barcelona sota el franquisme*. Vaig prendre notes, vaig fer un parell de fotocòpies. Quan ja m'estava cordant la cremallera de la jaqueta, la documentalista, com qui no vol la cosa, em va dir que, precisament, un dels fons de l'arxiu estava dedicat a la Caputxinada.

La inspiració existeix, va dir un savi, però t'ha d'engampar treballant. Als arxius les troballes, quan apareixen, són filles de la perseverança. Al cap de res l'Olga Giralte m'havia deixat una carpeta damunt la taula. Desconfiat de pescar-hi res de nou, vaig començar a fullejar els documents. Primer un paper, després un retall, un paper repetit i seguir. La il·lusió sempre és descobrir restes de vida enmig de tanta paperassa. Enganxar-se, per exemple, a una llista anodina i telegràfica dels assistents a la Caputxinada. Cognoms, nom, facultat de procedència i para de comptar. És gairebé res, però ho podria ser tot. Vaig directament a buscar un nom: Joaquim Marco. No es van oblidar de fitxar el meu amic.

El març del 1966 Marco, que temps enrere havia passat uns mesos a Carabanchel ("se oían los pasos de un funcionario / uniformado, que procuraba, en ocasiones, dar conversación", ha recordat en un dels seus darrers poemes), era un professor adjunt de Lletres. Paco Fernández Buey –delegat dels estudiants de la facultat– li havia demanat que assistís a l'assemblea constituent del Sindicat Democràtic d'Estudiants. Marco, que a l'editorial Salvat en va parlar amb el seu mestre Jordi Rubió (a qui havia convidat Xavier Folch), va decidir que hi aniria. El dia 9 a mitja tarda va aparcar el cotxe a prop del convent, convençut que no s'allarga-

ria, però en va sortir al cap de gairebé tres dies. A ell el van detenir mentre caminava pel claustre amb l'historiador Antoni Jutglar. Quan després de les setanta-dues hores a la comissaria de la Via Laietana va tornar a Sarrià per buscar el cotxe, va descobrir que li havien punxat les rodes. Creu que va ser la bòfia.

Més enllà de la mitificació, de la qual no sabré escapar a l'article per al qual he pres massa notes, l'escena humanitza la comprensió del moment. Orgullós però atemorit per les conseqüències d'haver actuat segons la seva responsabilitat com a professor, el Joaquim Marco de trenta i

"Això ha estat molt important i no s'ha acabat", deia la carta, manuscrita i datada el 13 de març del 1966

poquíssims anys ha de dur el cotxe al taller, ha de tornar a fer classes i a guanyar-se el sobresou a Salvat. La normalitat, però bé i per mal, recomença. Allunyada dels flaixos que il·luminen els protagonistes de sempre, aquesta anècdota, tan modesta, podria mostrar com la vida de l'individu concret, gris com un quadern, continua. Als llibres d'història els costa registrar-ho, però el document és allà, amb les empremtes del passat a punt, perquè l'investigador provi d'identificar-les. Seria una

mala jugada que, com tants altres, l'instant el devorés l'oblit.

I segueixo amb la carpeta de documents. Una crònica dels fets, còpies en diferents formats del manifest que va aprovar l'assemblea (el redactat inicial era de Manuel Sacristán), un article publicat a la premsa estrangera, la crida a manifestar-se en suport als estudiants tancats als Caputxins. Després de llegir la transcripció d'un discurs que molts anys després va fer Andreu Mas-Colell (ell, militant al PSUC, va ser un dels cervells a l'ombra de l'operació), em trobo amb una carta. "Això ha estat molt important. No s'ha acabat i va continuant dia per dia". És manuscrita i està datada el 13 de març.

Aquell dia encara hi havia detinguts, molts d'ells psuqueros, amenaçats pel sadisme del comissari Creix (que va al·lucinar quan el doctor Rubió li va dir que anys enrere havia viscut a l'edifici de comissaria). A la ciutat, mentrestant, efervescència. "Al carrer s'hi veu un entusiasme que recorda els millors moments dels tramvies". La carta estava adreçada a un tal Paco, citava un tal Ramon i la firmava un tal Salvador. Gairebé cap més informació. La demanda que es fes ressò dels fets a una revista i, al final, qui l'escriu, dona records per una tal Núria.

I en aquest punt, tot encaixa. Núria es deia l'esposa de Francesc Farreras, exiliat a París, secretari de la revista antifranquista *Mañana* i íntim de Ramon Viladàs. L'autor de la carta ha de ser Salvador Casanovas, l'advocat que havia accedit al recinte dels Caputxins trencant el cordó po-

licial i al despatx del qual, al cap de res, se celebrarien algunes de les primeres reunions d'una plataforma unitària de partits amb els comunistes inclosos.

L'esperança que bateja a la carta, de sobte, ha adquirit rostre. Potser la història podrà salvar un fragment de vida. Marxo del Pavelló amb la idea de com escriuré l'article.●

